

عنوان: نقش پرستاران و بررسی عوارض ایمن سازی گزارش شده در شش ماهه اول سال 1388 در مراکز تحت پوشش مرکز بهداشت شماره 2 اصفهان
نویسندگان: دکتر مژگان طلایی (پزشک اپیدمیولوژی) - مرضیه کیوانی (کارشناس بهداشت عمومی) - دکتر مهشید احمدیان (مسئول مبارزه با بیماری ها) - حسین نجاتی (کارشناس مبارزه با بیماری ها)

مقدمه:

هدف ایمن سازی حفاظت فرد و جامعه در برابر بیماریهای قابل پیشگیری با واکسن است. گرچه واکسن های مورد استفاده از نظر میزان اثر بخشی بسیار مورد اطمینان هستند و عوارض جانبی آنها ناچیز است اما به طور کلی هیچ واکسنی عاری از عوارض جانبی نیست. افرادی که واکسن را دریافت می کنند ممکن است اثرات جانبی خفیفی را از خود بروز دهند و یا در موارد نادر با عوارض شدید و حتی تهدید کننده زندگی مواجه شوند. این واکنشها در بعضی مواقع از اثرات خود واکسن هی باشد و در بعضی مواقع بدلیل خطا در نحوه تجویز واکسن اتفاق می افتند. بهر حال علت هر چه باشد هرگاه واکنش نامطلوبی متعاقب ایمنسازی بروز نماید باعث نگرانی مردم می گردد تا جایی که ممکن است از ایمنسازی بعدی کودکان خود صرف نظر کنند. باید در نظر داشت چنانچه کودکان واکسن های خود را بموقع دریافت ننمایند احتمال ابتلا به بیماری، عدم مصونیت و مرگ و میر در آنها بسیار زیاد خواهد بود. برای افزایش پذیرش ایمنسازی و بالا بردن کیفیت خدمات باید مراقبت از اثرات نامطلوب شدید حاصل از ایمنسازی به عنوان بخش تلفیقی در برنامه های ایمنسازی منظور گردد.

روش کار: این مطالعه یک مطالعه گذشته نگر است که عوارض نامطلوب به دنبال ایمنسازی گزارش شده از فروردین تا تیرماه سال 1388 مرکز بهداشت شماره 2 اصفهان را مورد بررسی قرار داده و توسط نرم افزار SPSS مورد آنالیز قرار گرفته است. یافته ها: در مجموع در برنامه ایمنسازی در شش ماهه اول سال 1388 تعداد 85159 کودک زیر شش سال تحت پوشش مرکز بهداشت شماره 2 اصفهان قرار داشتند که پس از تزریق واکسن های روتین در این گروه 80 مورد گزارش AEFI دریافت شد که 3 مورد آن گزارش فوری (آیسه و بستری در بیمارستان) و بقیه به صورت غیر فوری بوده است. از 80 عارضه ثبت شده 60٪ پسر و 40٪ دختر بوده اند. همچنین 50 مورد (5/62٪) کودکان زیر یکسال، 15 مورد (75/18٪) بین 2-1 سال، 3 مورد (3/75٪) بین 5-3 سال، 12 مورد (15٪) آنها بالای 5 سال بوده اند. شایعترین عارضه ثبت شده به ترتیب عبارت بودند از 41 مورد (51/25٪) لنفادنیت، 13 مورد (16/25٪) عارضه موضعی شدید، 7 مورد (8/75٪) پاروتیت، 6 مورد (7/5٪) تب بالا، 3 مورد (3/75٪) تشنج، 3 مورد (3/75٪) حساسیت پوستی، 4 مورد (5٪) بثورات جلدی، 2 مورد (3/1٪) آیسه، 1 مورد (1/25٪) درد مفصل ناشی از واکسن بوده است. در رابطه با عارضه نوع واکسنها بیشترین عارضه مربوط به واکسن ب.ت.ز 25/51٪ سپس ثلاث 5/32٪ و بعد از آن MMR 15٪ و توام 25/1٪ بوده است.

بحث و نتیجه گیری: واکسنهایی که در برنامه ایمنسازی کشوری استفاده می شوند، بسیار موثر و ایمن هستند. با این حال هیچ واکسنی کاملاً ایمن نیست و ممکن است پس از ایمنسازی، منجر به بروز عارضه شود. علیرغم این که واکنشهایی همچون عوارض موضعی، تب و .... جزء علائم عمومی و پاسخ های ایمنی می باشند، ولی به دلیل درست تزریق نشدن بعضی از واکسن ها باعث افزایش عارضه آن واکسن می شود که از این جمله می توان به واکسن BCG اشاره کرد که شاید بدلیل عدم آگاهی بعضی از پرستاران بیمارستان و عدم آموزش صحیح در تزریق آن باعث عارضه هر چه بیشتر آن شده است لذا لازم است که کلاس های آموزش عملی برای پرستاران مسئول تزریق واکسن گذاشته و یا با حضور در بیمارستان ها در حین تزریق واکسن در صورت اشکال در تزریق به آنها گوشزد و آموزش داد.

کلمات کلیدی: عوارض ایمنسازی - پرستاران - اصفهان 2